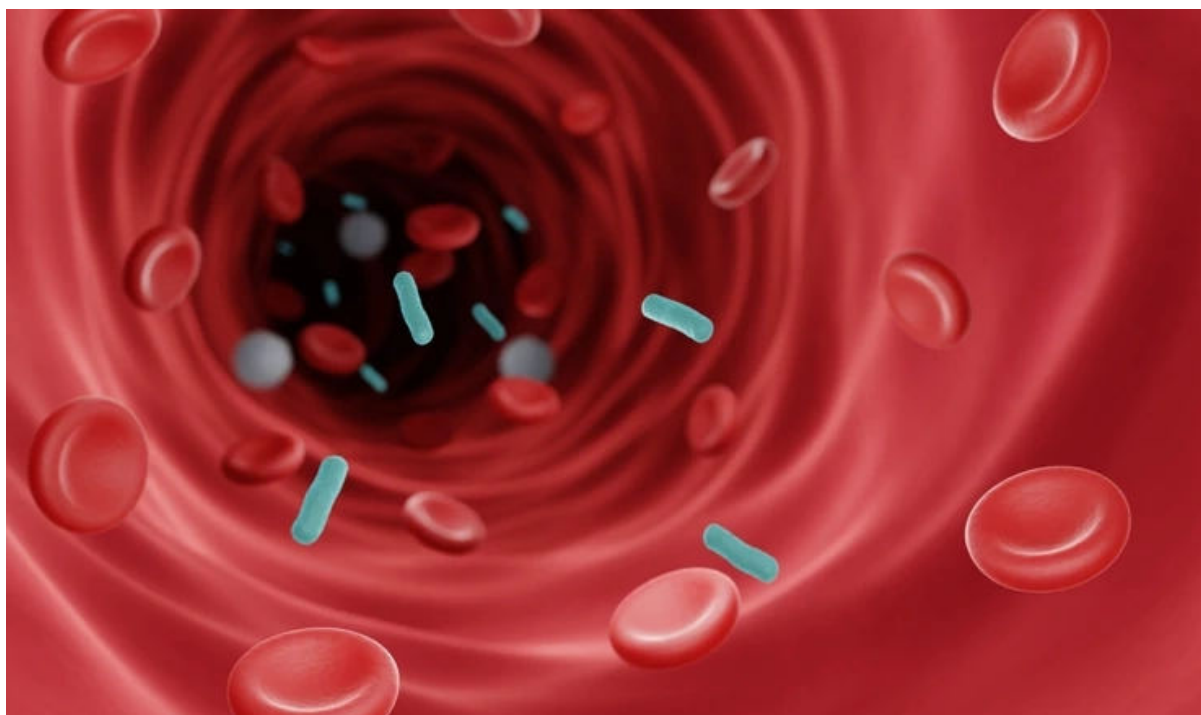

Zašto se bojimo sepse i kako je na vrijeme prepoznati

09.09.2025. 14:42 Autor: Sandra Erak/HRT

Zašto se bojimo sepse i kako je na vrijeme prepoznati Foto: Ilustracija / Shutterstock

Strah od sepse mnogi drže opravdanim jer može početi potpuno bezazleno, kao obična upala grla ili prehlada, a u samo nekoliko sati završiti – smrću. Većina građana ne zna prepoznati prve simptome jer se sepsa obično “zamaskira” nekom drugom bolešću. Upravo ta nevidljivost i neizvjesnost čine je jednim od najvećih izvora straha za mnoge pacijente.

Sepsa je za život opasno stanje u kojem organizam, odgovarajući na infekciju, zapravo uništava vlastite organe. Može nastati od obične posjekline ili nakon manjega kirurškog zahvata.

Najčešća su izvorišta sepse upale pluća i ozbiljne upale mokraćnih putova, koje se nisu počele na vrijeme liječiti. Doslovce svaka bakterijska infekcija može prijeći u sepsu te se može dogoditi svakome.

Naravno, osobe slabijega imunosnog sustava puno su ugroženije. No ne treba paničariti,

poručuju moji sugovornici s kojima smo podijelili naš strah od sepse, ali i doznali korisne informacije za prevenciju toga za život opasnoga stanja.

Mihael Juras Foto: Privatni album / HRT

Traumatično iskustvo

Odličnoga zdravlja i imuniteta, tako je izgledao zdravstveni karton 33-godišnjeg **Mihaela Juras**a iz Varaždina sve do prošloga ljeta. Počelo je s visokom tjelesnom temperaturom, mučninom, slabošću, crvenim plikovima po nogama, povraćanjem. Zbog tih simptoma potražio je pomoć na hitnom prijemu u Općoj bolnici u Varaždinu. Nalaz krvne slike potvrdio je sepsu. Liječenje je nastavio u Klinici za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" u Zagrebu.

Od kratkotrajnih posljedica gospodin Juras nabraja otkazivanje bubrega, upalu srčanog mišića, meningitis, plikove po tijelu, nekrozu i vaskulitis. Suočava se i s posljedicama koje su nastale zbog nekroze - amputacija prsta te praćenje zdravlja srca.

- Uzrok je meningokokna sepsa, a on sumnja da se zarazio kapljičnim putem od prolaznika u kafiću ili dostavljača hrane, priča nam Mihael Juras.

Doc. dr. sc. Adriano Friganović Foto: Privatni album / HRT

Reakcija na prve znakove, nema odgađanja

Prema svjetskim podacima, sepsa se na godinu javlja u oko 50 milijuna slučajeva, pri čemu uzrokuje čak 11 milijuna smrti – što globalno čini gotovo 20% svih smrtnih slučajeva. Svaka peta smrt povezana je sa sepsom.

- Kada se sepsa razvije tijekom hospitalizacije, rizik smrti je znatno veći, a hospitalizacija dulja i skuplja. Kod neonatalnih jedinica intenzivne njege, stopa bolnički dobivene sepse iznosi otprilike 113 na svakih 1000 novorođenčadi, te čini više od polovine svih bolničkih infekcija, rekao nam je predsjednik Hrvatskog društva medicinskih sestara anestezije, reanimacije, intenzivne skrbi i transfuzije doc. dr. sc. **Adriano Friganović**, koji je među prvim upozorio na sepsu kao ozbiljan i često smrtonosan sindrom.

Zato je važno odmah reagirati na znakove infekcije – svako odgađanje treba ozbiljno shvatiti.

- Uvijek treba povezati simptome s nekim postojećim zdravstvenim problemom, bilo da je to operativni zahvat, urinarna infekcija ili neka ozljeda. Što prije reagiramo i počnemo liječenje, rezultat će biti bolji, poručuje Friganović.

Prof. dr. sc. Alen Ružić Foto: Privatni album / HRT

- Pod pojmom sepse podrazumijeva se za život opasno stanje sustavne infekcije organizma koji ne može vlastitim zaštitnim mehanizmima svladati patološkog uzročnika, već u progresivnom tijeku općeg poremećaja uzrokuje ozljede tkiva i organa s konačnim razvojem terminalne faze – septičkog šoka koji neliječen vodi u smrt, objašnjava nam ravnatelj Kliničkoga bolničkog centra Rijeka prof. dr. sc. **Alen Ružić** inače specijalist kardiologije.

Pojednostavljeno rečeno, u kompleksnom mehanizmu razvoja i progresije sepse još postoje neka otvorena pitanja. No, jasno je da sepsa nastaje u situacijama prodora bakterija u krv, koji je poznat kao septikemija, a prati ga razvoj sustavne tjelesne upale, objašnjava prof. Ružić.

Većina bolesnika, dodaje Ružić, od sepse oboli izvan bolnice – oko 87% ukupnog javljanja. Veliki dio bolesnika ima druge, najčešće kronične bolesti, a čak 50% onih koji prežive sepsu ima trajne posljedice.

- Prema međunarodnim bazama podataka, o ozbiljnosti sepse govore i podaci da smrtnost za bolesnike liječene na bolničkim odjelima iznosi malo manje od 30%, dok oni liječeni u jedinicama intenzivne skrbi imaju smrtnost veću od 40%, doznajemo od prof. Ružića.

Danas se smatra da je trajni porast oboljelih od sepse povezan sa starenjem populacije i sve većim brojem standardnih invazivnih postupaka u razvijenim zemljama, dodaje ravnatelj riječkoga KBC-a.

Jedinstven je stav stručnjaka da nekritična i pretjerana primjena antimikrobne terapije – antibiotika, predstavlja znatan čimbenik u porastu sepse u populaciji. Nažalost, znanstveni izvori vezani za sepsu nisu bogati i nemaju u mnogim slučajevima razinu znanstvene pouzdanosti koju bismo očekivali s obzirom na raširenost, težinu i javnozdravstvenu važnost toga medicinskog stanja. Navedeno smo skloni pripisati zabilježenim velikim odstupanjima u kodiranju (šifriranju) sepse pri rutinskome medicinskom radu, objektivnim ograničenjima, ali i utjecaju subjektivne procjene pri klasifikaciji nekih kliničkih stanja i interpretaciji laboratorijskih nalaza, te njihova uklapanja u konačnu procjenu stanja bolesnika i postavljanja završnih dijagnoza, ističe prof. Ružić.

Koja je razlika između bolničke infekcije i sepse

- Bolnička infekcija jest infekcija koju pacijent dobije dok je hospitaliziran u zdravstvenoj ustanovi. Može se pojaviti nakon operativnog zahvata, pri upotrebi različitih katetera ili kao posljedica dugotrajne hospitalizacije. Najčešći oblici bolničkih infekcija su infekcije mokraćnog sustava, plućne infekcije, infekcije kirurškog polja, objašnjava doc. dr. sc. Friganović.

Za razliku od bolničke infekcije sepsa je ozbiljna, često opasna za život, reakcija organizma na infekciju – bilo da ju je pacijent stekao u zajednici bilo u bolnici. Imunosni sustav pretjerano reagira i može oštetiti vlastite organe.

- Septički šok je podvrsta sepse u kojoj su cirkulatorne, stanične i metaboličke abnormalnosti toliko izražene da znatno povećavaju smrtnost. Bolnička infekcija je uzročnik, a sepsa je odgovor tijela na tu istu infekciju, odnosno posljedica, zaključuje Friganović.

Neprepoznati simptomi

Sepsu može dobiti svatko, iako zdrave osobe puno rjeđe nego osobe oslabljena imunosnog sustava. Najveći je strah među pacijentima da neće prepoznati simptome, a upravo je rano prepoznavanje i dijagnosticiranje životno važno, ističe doc. dr. sc. Friganović.

- Najčešći su simptomi povišena ili niska temperatura, ubrzan rad srca ili disanja, zbunjenost, slabost, a u starijih osoba simptomi mogu biti nejasniji (npr. pospanost, zbunjenost), nabraja doc. dr. sc. Friganović.

Bakterije su najčešći uzročnici sepse, a izvorišta infekcije uglavnom su upale pluća, teže upale mokraćnih putova i upale u probavnom sustavu. Virusni uzročnici sepse su enterovirusi, virus herpesa ili adenovirus, a bakterijski su najčešće Escherichia i streptokok grupe B.

Kod dijela bolesnika, koji dulje borave u bolnici ili dulje miruju, sepsa nastaje kao posljedica urinarne infekcije ili upale pluća, a zbog slabosti organizma smrt nastupa u više od 50% slučajeva.

Zbog toga se rizičnim skupinama savjetuje cijepljenje, prije svega protiv gripe i pneumokoka koji uzrokuje upalu pluća.

I kod sepse vrijedi pravilo zlatnoga sata – početak liječenja unutar jednog sata otkad se posumnja na sepsu. U tom slučaju mogu se smanjiti njezine posljedice.

Prevenција sepse

Kako bi se simptomi sepse prepoznali što prije, treba educirati i pacijente, ali i zdravstvene djelatnike. Na tome godinama radi Hrvatsko društvo medicinskih sestara anestezije i intenzivne skrbi.

- Aktivnosti društva različite su, od edukacije do rada na ranom otkrivanju sepse, ali i na prevenciji bolničkih infekcija, govori predsjednik društva doc. dr. sc. Friganović.

Prevenција bolničkih infekcija ključna je za smanjenje sepse, što podrazumijeva mjere higijene u bolnicama – pranje ruku, čišćenje opreme, dezinfekciju prostora, pravilno rukovanje kateterima i drugim invazivnim uređajima te implementaciju programa prevencije bolničkih infekcija, što može spriječiti čak do 55% svih bolničkih infekcija.

Za pravodobno prepoznavanje sepse važno je razviti i nacionalne smjernice za liječenje.

Smjernice mogu pomoći zdravstvenim djelatnicima u svakodnevnom kliničkom odlučivanju te na jedinstven i sveobuhvatan način prikazati alate i metode prevencije, ranog prepoznavanja i pravovremenog liječenja sepse, te njegove djelotvornosti, sigurnosti i podnošljivosti kako bi se znanstveno utemeljenim spoznajama poboljšali rezultati liječenja.

- Potreban je i akcijski plan koji mora koordinirati Ministarstvo zdravstva sa svim zdravstvenim ustanovama i udrugama, smatra Friganović.

Hrvatsko Društvo medicinskih sestara anestezije, reanimacije, intenzivne skrbi i transfuzije 2024. godine počelo je kampanju „Zaustavimo sepsu“. Privode kraju izradu smjernica, a predsjednik društva doc. dr. sc. Adriano Friganović vjeruje da će uskoro imati i Akcijski plan za sepsu.

Svjetska zdravstvena organizacija 2017. godine donijela je Rezoluciju o sepsi. Na stručnom skupu početkom rujna, u organizaciji Udruge poslodavaca u zdravstvu, a na kojemu je Klinički bolnički centar bio domaćin, istaknuta je i jednoglasno poduprta potreba da se na temelju navedenog dokumenta u Hrvatskoj donesu Nacionalna strategija i Akcijski plan.

Takvo strateško i operativno djelovanje omogućilo bi bolje prikupljanje podataka, pouzdanije izvješćivanje, te bolji nadzor nad kliničkim postupcima, a to su preduvjeti poboljšanja postojećeg stanja. Također, istaknuto je da je potreban sustavan i trajni rad na podizanju svijesti o sepsi i edukaciji opće populacije te zdravstvenih djelatnika, sve radi ranog prepoznavanja i početka liječenja.

- Takva strategija jedina jamči dugoročne pomake u smanjivanju pojavnosti sepse, manjoj smrtnosti i financijskom rasterećenju sustava, poručuje ravnatelj riječkog KBC-a prof. dr. sc. Alen Ružić.

Strah jest opravdan, ali ne treba prijeći u paniku. Znanje, koje je temelj za brzo djelovanje, i kod sepse se pokazuje kao glavni alati u smanjenju straha, ali i u spašavanju života.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.